

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Disputatio XLVIII. De termino unionis ex parte assumptis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

TOM. II.

XVII.
Incarnatio à Patribus dicitur facta per actionem communem toti Trinitati, ergo non est ipsum Verbum.

XVIII.
In illâ sententiâ sequitur Christum esse à se.

Contra tertio: Incarnatio est quid factum per actionem communem toti Trinitati, ut Patres affirmant, dicuntque esse proprium Omnipotentia divina, & egere virtute infinitâ; ergo hæc unio non est ipsum Verbum; Verbum enim non fit, nec denuo producitur multò minùs per actionem communem toti Trinitati; ergo hæc unio, seu terminatio Verbi ad humanitatem esse debet quid creatum.

Confirmatur: Sequeretur Christum esse à se, quod probatur; hæc enim terminatio in hac sententiâ aliud nihil est quàm Verbum, sicut ergo ratione solius unionis generatâ dicitur homo generatus, licet & anima & materia creetur, ita & Christus erit à se ratione unionis, cum hujusmodi denominationes in composito sequantur formam compositi ut compositum est, quæ est unio. Confirmatur secundo: Unio hypostatica quæ jam de novo producitur, vel generatur vel creatur, neutrum dici potest in hac sententiâ, ergo, non primum, quod tamen omnes affirmant; hæc enim terminatio, cum juxta illos sit realiter ipsum Verbum, non potest educi ex ullius potentia, ut est manifestum, sed nec potest creari, ergo, &c.

Dices: Produci totum. Contra: Totum nihil aliud est quàm productio omnium partium & unionis. Dices sufficere dici posse Christum produci per generationem, ex eo quod unio inter animam ejus & corpus educatur ex eorum potentia. Contra primò: Qui enim negant Unionem hypostaticam distingui, idem dicunt de unione inter animam & corpus; ergo solutio est de subiecto non supponente. Contra secundò: Productio unionis inter animam & corpus non est productio Christi; ergo ratione illius non potest Christus dici produci per generationem, imo nec omnino produci, cum illâ positâ nondum sit Christus, ergo ut jam dicatur produci Christus, debet aliquid in eo jam produci, nihil autem est si non detur aliquid præter utrumque extremum, ut est manifestum casu quo Deus assumpsisset naturam aliquam priùs tempore existentem, quàm assumeretur.

Objicitur: Hinc sequi Verbum mutari cum de novo afficiatur unione creatâ, & aliter per eam se habeat intrinsecè. Huic objectioni latè respondimus suprâ Disputatione quadragesimâ, nec quidquam hic addere est necesse.

XIX.
Non potest dici productum totum.

XX.
Neque ex unionis distinctâ significatur mutari Deum.

DISPUTATIO QUADRAGESIMA NONA.

De terminò unionis ex parte assumentis.

SECTIO PRIMA.

An humanitas Christi, existat per existentiam Verbi?

I.
Humanitas Christi non existit per increatam existentiam Verbi.

CONCLUSIO negativa: Dicimus itaque contra Thomistas humanitatem Christi non existere per existentiam increatam Verbi, sed habere suam propriam creatam, per quam est ens actu extra causas existens: ita omnes ferme hodie Auctores: Et ut Philosophica argumenta quæ contra hanc sententiam in Philosophiâ tradidi, omittam, ut quod æquè urgeant argumenta omnia hujus sententiæ contra existentiam ipsam, quæ non minùs transit de non esse ad esse, quàm essentia, sitque tam indifferens ad existendum quàm illa: quod existentia habeat etiam suam essentiam, seu conceptum essentialem sibi proprium, & à conceptu essentialem distinctum, quod actio productiva terminetur non ad existentiam solùm, sed ad essentiam, quæ verè & physicè producitur, & est ens ab alio: ut inquam hæc & alia omittam, quæ latè proposui Disputatione quintâ Metaphysicâ.

II.
Docent Concilia & Patres Perjo-

Probatur nostra sententia argumentis Theologicis; primò enim Patres & Concilia affirmant factam esse compositionem unius personæ in hoc

mysterio ex duabus naturis realibus & actualibus, nam Christi & ut sic inter se distinctis; ergo juxta Concilia & Patres sunt ibi duo entia actualia realiter distincta, ergo sicut Verbum, quia ens actu habet suam existentiam, ita & humanitas habere debet suam. Confirmatur: Priùs ad unionem præsupponi debet humanitas esse ens actu; nihil enim potest subiectare unionem physicam, nisi quod actu pro aliquo etiam priori existit. Confirmatur secundò: Angeli viderunt intuitivè humanitatem Christi in terrâ existentem, quod tamen dici non posset in contrariâ sententiâ. Videre enim rem aliquam ut existentem est videre illius existentiam, sicut videre aërem ut lucidum, est videre lucem ipsi unitam; existentiam autem humanitatis secundùm hanc sententiam videre non poterant Angeli, cum sit ipsa existentia increata Verbi, sicut ob eandem rationem videre non poterant humanitatis subsistentiam.

Probatur secundò: Anima Christi per creationem accipit aliquod esse & ponitur à parte rei extra causas, ergo ut distincta à personalitate Verbi habet propriam existentiam; ad hanc enim terminatur actio creativa, cum essentia rerum quales, seu in esse possibili, sint improductæ. Dices: Terminari actionem illam creativam ad unionem animæ cum Verbo: Contra: nam unio illa non creatur, sed producitur per generationem, & subiectatur in animâ. Contra secundò: Non ad unionem solùm sed ad animam terminatur actio,

III.
Christi anima ut distincta à personalitate Verbi ponitur extra causas, ergo habet suam existentiam à Verbo personalitate distinctam.

actio, ergo & habere debet anima suam existentiam, per quam terminet actionem, sicut unio habet suam.

IV. *Sequereur unionem incarnationis fieri in aliquo absoluto.* Probatur tertio: Hinc enim sequeretur unionem Incarnationis fieri immediate in aliquo absoluto, cum existentia in Deo sit quid essentialis, & absolutum. Dices: In divinis præter existentiam absolutam dari tres existentias relativas, ita ut quævis ex relationibus habeat suam, sicque fieri hanc unionem ad existentiam relativam Verbi. Contra primò: Nam Thomistæ communiter negant esse aliam existentiam in divinis præter absolutam. Contra secundò: Eadem enim ratio quæ cogit ponere in Deo existentiam absolutam & relativam, cogit etiam ad ponendam duplicem existentiam in duabus Christi naturis, nempe quia quot actus sunt entitates, quovis modo diversæ, tot etiam poni debent existentia eodem modo distinctæ, unde si in relationibus & essentiis, quia ratione sunt distinctæ, ponendæ necessariò sunt dictæ existentia, ipsis correspondentes, quanto magis in duabus Christi naturis.

V. *Argumenta Philosophica soluta sunt in Metaphysica.* Obijciuntur hic primò varia argumenta Philosophica, quæ generatim probant existentiam omnem distinguui debere ab essentia, sed ad hæc latè respondimus in Metaphysica loco citato.

VI. *Opponitur dicta quædam Sancti Patrum.* Secundò obijciuntur quædam testimonia Sanctorum Patrum, ut Sophronii in sextâ Synodo, actione undecimâ, ubi loquens de humanitate Christi, sic habet: *In ipso, id est, in Verbo, non in se, habuit existentiam cum Verbo*: similia dicere videntur S. Damascenus, S. Leo, & S. Fulgentius. Ad primum dico cum Suarez hic, Disp. 36. sect. 1. illa postrema verba, *cum Verbo* non reperiri in Sophronio; nec aliud intendit quàm nullo instanti prius productam fuisse humanitatem, quàm unitam divinitati, seu extitisse in Verbo, & non in se, hoc autem non arguit extitisse per ipsam Verbi existentiam, sed solum probat contra Nestorium, contra quem ibi disputat, nunquam fuisse eam à Verbo distinctam. Similis etiam est mens aliorum Patrum, dum dicunt ipsâ assumptione fuisse humanitatem creatam, id est, ut ipsi se explicant, non prius creatam, postea assumptam, sed ipsâ assumptione, hoc est, in ipsâ. Alia argumenta pro hac sententiâ, quæ leviora sunt, & parum habent probabililitatis, videri possunt in Suarez loco citato, & aliis.

SECTIO SECUNDA.

Qua ratione Verbum terminaverit Unionem hypostaticam.

I. *Fide certum est solum Personam Verbi fuisse incarnatam.* PRIMA conclusio: Sola persona Filii fuit incarnata: Certum hoc est de Fide, ac definitum in quintâ Synodo, & aliis contra Sabelianos distinctionem personarum in Deo tollentes, & consequenter unionem hypostaticam peculiariter Filio competere negantes. Probatur verò ex Scripturâ, ubi sæpè dicitur Filius, seu Verbum incarnatum, Pater autem & Spiritus Sanctus nunquam: dicitur etiam Pater dedisse nobis suum Filium, misisse eum in mundum, tradidisse pro nobis ad mortem, &c. & sub hac ratione, nempe in quantum homo dicitur minor Patre. Variæ hujus congruentia videri possunt apud Suarez disp. 12. sect. 1.

Dices primò: Non potest una persona producere unionem sine aliâ, ergo nec terminare. Respondetur negando consequentiam: Ratio est, quia cum virtus operandi sequatur naturam (quæ sicut in creatis est principium motus & quietis, seu omnis operationis, non subsistentia, ita & in divinis) una est virtus operativa omnium sicut natura, præsertim cum principium omnis operationis ad extra in Deo sit intellectus & voluntas. Deinde solæ operationes ad extra sunt communes tribus personis, terminare autem est quid ad intra.

Dices secundò: Non potest videri una persona sine aliâ, ergo nec incarnari, hoc enim est major ratio, cur possit una persona terminare unionem, quàm visionem; aliis non terminantibus. In primis Scotus in primo, dist. 1. q. 2. Pater Granado primâ parte; tractatu 5. dub. 7. Salas tractatu 2. disp. 4. sect. 2. & alii, negant antecedens, quæ certè opinio mihi multo videtur probabilior, cum enim realiter distinguatur in divinis una persona ab alterâ, competatque filio generari, Patri generare, non filio, &c. Non apparet evidens ratio, cur videri etiam non possit filius, non viso Patre, quod si admittatur cessat difficultas, ut constat. Hanc proinde opinionem, posse scilicet unam Personam in divinis clarè videri sine aliâ, fusè probavi Tomo præcedente, disp. 19.

Respondet secundò Pater Suarez citatus, diversam esse rationem in his, quæ se invicem respiciunt, respectu unionis physicae, & claræ, ac quidditivæ visionis; in creatis enim relatio paternitatis est simul cognitione cum filiatione, cum tamen realiter uniri possit subiecto, cui non unitur filiatio, & è contra, esse enim quis filius potest, qui non est pater, & pater, qui non est actus filius. Cum ergo unio hypostatica sit quid physicum, & relationes in divinis realiter inter se distinctæ, non est cur uniri una nequeat, aliis non unitis.

Secunda conclusio: Totum Verbum per Incarnationem fuit verè & realiter unitum humanitati: ita Suarez loco citato. Vasquez disp. 26. cap. 3. Valentia quæst. 3. & alii. Probatur primò ex Scripturâ, nam Joannis primo dicitur: *Verbum caro factum est*. Item ad Galatas 4. dicitur Filius Dei factus ex muliere, qui etiam loquendi modus est apud Concilia, & Patres frequentissimus. dum dicunt Verbum se exinanivisse, univisse se humanitati, &c.

Ratio est: Nullus enim dicit relationem filii præcisam; incarnatam fuisse, & factam hominem, sed Verbum; ergo non est facta hæc unio in relatione solâ sed in Verbo. Deinde, dicitur Christus ut perfectus Deus unitus nature humanæ, relatio autem præcisè quæ talis non est perfectus Deus. Unde Sanctus Damascenus lib. 3. de Fide, cap. 6. inter alia de Verbo ait, *Totum me totum assumpsit, & totus toti unitus est*: sicut ergo ex hujusmodi locutionibus Patrum colligimus totam humanitatem fuisse Verbo unitam, ita & totum Verbum humanitati. Quibus aptissime consonant verba in Concilio Rhemeni posita: *Credimus & constemur ipsam divinitatem, sive substantiam divinam, sive naturam divinam dicat, incarnatam esse, sed in Filio*.

Dices primò: Ab eodem terminatur natura humana in Christo, à quo terminatur divina, sed divina terminatur à solâ relatione, non à naturâ, cum natura sit id quod terminatur, ergo.

II. *Quare, licet una Persona non possit producere unionem sine aliâ, possit tamen terminare.*

III. *Obije. Non potest una Persona videri sine aliâ, ergo nec incarnari.*

IV. *Disparitas assignatur inter terminationem & visionem.*

V. *Totum Verbum unitum fuit humanitati.*

VI. *Declaratur quo pacto totum Verbum fuerit incarnatum.*

VII. *Ostenditur lata disparitas inter naturam divinam & humanam.*

Tom. II.

Respondeo negando antecedens: Disparitas est quia in divinis terminatio illa solum fit ratione nostrâ, cum in re nulla fit distinctio inter naturam & relationem, ut constat: hic verò est vera & physica terminatio, per unionem realiter distinctam.

VIII. *Obis. Ergo Pater & Spiritus Sanctus assumpserunt humanam naturam.*

Dices secundò: Hinc sequi Patrem etiam & Spiritum Sanctum naturam humanam assumpisse, quod enim convenit naturæ, convenit omnibus tribus personis. Respondetur negando sequentem, ad probationem distinguo antecedens, quod convenit naturæ secundum se, convenit omnibus tribus personis: concedo antecedens, quæ de causâ omnes tres personæ habent intellectum, voluntatem, omnipotentiam, &c. quod convenit naturæ non secundum se, sed ratione solum alicujus personæ in particulari, convenit omnibus tribus, nego. Sicut definit sextâ Synodus, actione II. fuisse humanitatem Christi sanctificatam & deificatam à divinitate, & tamen dici non potest fuisse deificatam quasi formaliter à Patre, aut Spiritu Sancto: cujus ratio est, quia hæc deificatio humanitatis non competit divinitati secundum se, sed quatenus est in Verbo.

IX. *Relatio Filiationis est formalis ratio per quam Verbum terminat unionem hypostaticam.*

Tertia conclusio: Ratio tamen formalis per quam Verbum terminat unionem est relatio Filiationis: ita S. Thomas hic, art. 2. Halensis, S. Bonaventura, Scotus, & alii, Suarez hic, Disp. 12. sect. 2. Ratio est quia solus Filius fuit incarnatus, ut docet Fides; ergo debuit Verbum uniri formaliter ratione alicujus proprietatis relative in ipso contentæ.

X. *Mald' asserit Durandus primam rationem terminandi hanc unionem esse aliquid absolutum.*

Hinc refellitur opinio Durandî, qui in tertio, dist. 2. asserit primam rationem terminandi hanc unionem esse quid absolutum, subsistentiam scilicet absolutam, & consequenter unionem terminari ad Deitatem, seu hunc Deum, ex vi tamen hujus unionis dicit nullam personam in particulari esse incarnatam, ac proinde ut Filius sit incarnatus, ponit aliam unionem ad proprietatem ipsius personalem, quæ ipsum in particulari determinat ad naturam humanam assumendam.

XI. *Ex hac Durandus sententia sequitur, solum Filium non esse incarnatum.*

Impugnatur hæc opinio primò: hinc enim sequeretur contra Fidem solum Filium non fuisse incarnatum, probatur sequela: si enim facta est unio in aliquo absoluto, ergo in aliquo communi tribus personis, ergo sicut alia prædicata quæ fundantur in absoluto, conveniunt omnibus tribus personis, ut create, sanctificare, &c. ita & hoc, nec est cur magis addatur alia secunda unio, ut Filius in particulari dicatur incarnari, quam actio particulariter procedens à Filio, quæ dicatur create, præter actionem illam communem toti Trinitati, quod saltem ad hominem urget contra Durandum statuentem in Trinitate unam tantum subsistentiam, eamque absolutam.

XII. *Si unio illa facta sit in hoc Deo, ergo per hanc unionem Pater est hic homo.*

Confirmatur: Facta namque est unio prima juxta Durandum in hoc Deo; ergo Pater fuit incarnatus, probo consequentiam: Pater per hanc unionem est hic homo, ergo incarnatus, antecedens probatur: ideo Pater est hic Deus quia est hoc subsistens in hac divinitate, sed per hanc unionem est similiter hoc subsistens in hac humanitate; ergo per eandem est hic homo. Deinde est aperte contra modum loquendi Conciliorum hæc opinio, quæ absolute dicunt non fuisse factam unionem inter naturam humanam & divinam in aliquo communi, sed proprio Verbi; sic enim in Concilio Toletano 6. definitur Verbum assumpisse naturam humanam in singularitate personæ, non in unitate divina nature,

in eo quod proprium est Filii, non quod commune Trinitati.

SECTIO TERTIA.

Argumenta contententia unionem hypostaticam ex parte Dei terminari ad aliquid absolutum.

Objicitur primò cum Durando, relationes uniri essentia, non tamen inter se; esto enim relatio Paternitatis unatur nature, non tamen sequitur uniri Filiationi, vel Spirationali passivæ. Respondeo: Disparitatem hic esse, non tamen in actu exercitio hic fit quædam restrictio, cum oppositionem habeat una relatio cum aliâ, & consequenter uniri seu communicari illi non potest, sicut in sententiâ asserente posito corpore in duobus locis debere illud connaturaliter deferre secum omnia accidentia quæ habuit in loco priori, excipiunt accidentia quæ peculiarem habent connexionem cum uno loco, quia scilicet habent repugnantiam quandam & oppositionem cum altero loco; idem ergo suo modo est de relationibus in divinis: at verò humanitas vel illius unio nullam habet oppositionem cum ullâ ex personis magis quàm habet actio creativa; ergo cum hæc, quia competit nature seu prædicato absoluto, & communi tribus personis, competit etiam æqualiter omnibus tribus personis; idem dici debet de hac unione.

Objicitur secundò: Non relatio Filii sola, sed etiam natura divina unita fuit humanæ per unionem hypostaticam, ut supra vidimus, & tamen non sequitur unitum fuisse Patrem eidem humanitati; ergo quod fit in naturâ divinâ non sequitur fieri in omnibus personis. Distinguo consequens: quod fit in naturâ divinâ secundum se; nego consequentiam: quod fit in naturâ divinâ modificatâ ab unâ relatione, seu ut contractâ quasi ad unam personam, concedo: at verò prima unio quam ponit Durandus tendit in naturam divinam secundum se, non ut modificatam, secunda namque unio quam ponit tendit hoc modo; ergo ex vi illius omnes tres personæ incarnatæ fuerunt, sicut naturâ operante ad extra, omnes Personæ operantur.

Objicitur tertio: Subsistentia creata ex conceptu suo dicit aliquam perfectionem; ergo non potest suppleri à relatione Filiationis, sed ab aliquo absoluto: Probatur consequentia, nam relatio in divinis non dicit perfectionem. Admissio antecedente, nego consequentiam; ad probationem dico relationes illas dicere perfectionem, cum Pater æternus etiam quæ Pater sit amabilis, & consequenter bonitatem aliquam quæ talis & perfectionem habeat. Unde Sanctus Damascenus lib. I. de Fide, cap. II. Patrem & Filium distinguit perfectioibus personalibus. Quod si inferas, ergo est aliqua perfectio in unâ personâ quæ non est in aliâ; distinguo consequens; aliqua perfectio simpliciter: nego consequentiam; hæc enim comitatur essentiam: aliqua alia perfectio transeat, licet & hanc omnem habeat quævis persona eminenter ratione essentia, formaliter tamen aliqua perfectio est in unâ Personâ, quæ non est formaliter in aliâ. Neque hinc sequitur unam personam esse aliâ perfectiorum nisi ad summum extensivè, sicut Verbum & humanitas sunt quid hoc

I. *Dicitur: Relationes unatur essentia, non tamen inter se.*

II. *Dicitur: Natura divina unita fuit humanitati, & tamen non fuit idem unita Patri.*

III. *Dicitur: Subsistentia creata dicit perfectionem, relatio autem divina non dicit perfectionem, ergo hæc non potest ab illâ suppleri.*

hoc modo perfectus Verbo solo; cum enim essentia divina contineat omnem perfectionem simplicem formaliter, & reliquas eminenter, sive ea creata sint, sive increata, nihil censetur ipsi accedere perfectionis, proprie loquendo, ex additione ullius alterius perfectionis. Quæ omnia fusè declaravi tomo precedente Disputatione 55.

IV. *Dices: Ergo Christus non est homo eiusdem rationis nobiscum.* Obijctur quartò: Hinc sequi Christum non esse hominem eiusdem rationis & speciei nobiscum, quod tamen est contra Scripturam sacram, & Concilia dicentia Christum fuisse perfectum hominem, similem nobis, per omnia, excepto peccato. Respondetur: Christum quoad humanitatem fuisse per omnia similem nobis hominem excepto peccato, quæ est mens sacra Scripturæ & Patrum, in ratione tamen personæ formaliter, plus quam specie differt cum ejus personalitas infinita sit & increata, nostra creata & finita.

V. *Non videtur repugnare ut per divinam potentiam unio humana nature cum divina fiat in aliquo absoluto.* Quæres: Utrum saltem per divinam potentiam fieri possit unio humanæ naturæ cum divinâ per se primò, seu in aliquo absoluto. Inprimis existimo hoc non repugnare; sicut enim dari potest unio inter humanam naturam & divinam ratione alicujus proprietatis personalis, ita quidam ratione alicujus absoluti. Confirmatur in sententiâ illâ quæ affirmat Deum esse spatium cui res omnes per ubicationes suas affinguntur; hi enim statuunt unionem veram inter res omnes & Deum.

VI. *In hoc casu, si in Deo non sit substantia absoluta, humana natura non subsisteret.* Secundò tamen dico, non fore ut tunc subsisteret humana natura per divinam, si non sit substantia absoluta in Deo, imò nec futuram unionem illam substantialem, & per se, sed per accidens, ad hoc enim ut fiat unio per se, fieri debet ad humanitatem, qua incompleta est, ex duobus enim entibus completis, quâ completis, fieri nequit unum per se, humanitas autem non est incompleta in ratione naturæ, cum tota uniat, sed solum in ratione subsistendi, sub hac autem ratione non potest compleri per ullum prædicatum absolutum in Deo, si non sit in ipso substantia absoluta.

VII. *Observandum duplex vocum genus, ante & post intellectum.* Postremò notandum, quasdam esse voces significantes res prout sunt à parte rei, quasdam prout sunt in mente, & substant prævisioni intellectus. Prioris generis in divinis sunt *entitas, essentia, realitas, quæ est natura, &c.* Posterioris generis *relatio, essentia, natura, &c.* ac proinde cum sit argumentatio ab his rebus prout sunt in intellectu ad easdem prout sunt à parte rei, negari semper potest consequentia, cum mutetur suppositum, & committatur, ut aiunt, fallacia accidentis, licet voce tenuis argumentum concludere videatur, nam voces faciunt sensum formalem, & abstractionis, cum tamen argumentum, ut valeat, procedere debeat in sensu reali, seu de rebus ut sunt à parte rei. In hoc syllogismo exempli gratiâ: *Intellectus divinus intelligit, sed intellectus divinus est voluntas, ergo voluntas intelligit.* ubi major capitur in sensu formali, estque tacita reduplicatio, quasi diceretur, *intellectus quæ talis intelligit*, minor verò sumitur in sensu reali, deinde conclusio facit iterum sensum formalem, & reduplicativum, quasi dicat, *intellectus quæ talis, est voluntas*, quod est falsum: sicut in creatis animal, quæ tale, seu ut in mente, non est rationale, nam quoad illum conceptum perinde est ac si non esset rationale, ut in Logicâ fusè ostendimus, cum de præcisionibus: si verò ubique su-

mantur omnia in sensu reali, conclusio est vera, nam intellectus in Deo realiter est voluntas, sensus enim illius propositionis est illa entitas, quæ realiter, & à parte rei, non ut in intellectu, est intellectus, etiam realiter, & à parte rei est voluntas.

Præ oculis verò habendum, quod optimè notat Vasquez primâ parte, disp. 119. cap. 2. n. 7. differentiam esse in hujusmodi propositionibus inter eas, quæ sunt de Verbo substantivo, in quibus scilicet unum dicitur esse aliud, ut *intellectus est voluntas, filiatio est essentia, &c.* & inter eas, quæ sunt de verbo adjectivo, in quibus actus attributorum, & proprietates notionales de attributis, & proprietatibus personalibus affirmantur, aut negantur, ut *voluntas vult, intellectus intelligit, relatio non communicatur, &c.* in prioribus enim ut plurimum dicere potius volumus quid in Deo à parte rei sit, quàm in nostrâ mente, & rem ipsam potius consideramus, quàm modum concipiendi: posteriores verò propositiones semper faciunt sensum formalem, alioqui negativæ omnes erunt falsæ, ut *relatio non communicatur, voluntas non intelligit, &c.* Nam realitas, quæ est relatio, communicatur, entitas, quæ est voluntas, intelligit, &c. cum in Deo hæc omnia identificentur.

Adde, quod in Logicâ notavimus loco supra citato, cum quis utitur vocibus præcisivis, quæ significant res, non prout sunt à parte rei, sed in conceptu, ut *animal rationale, natura, singularitas, &c.* & aliunde loquitur de rebus prout sunt à parte rei, negari semper posse suppositum; nec enim datur *animal* à parte rei, nec *rationale*, aut *homo* prout his nominibus significatur, *animal* enim significat *animal* tantum, seu præcisivum à *rationali*, & *homo* naturam humanam præcisivam à singularitatibus, quæ in re non reperiuntur, sed solum *Petrus, Paulus, &c.* Unde pari ratione philosophandum est in divinis, & cum terminis significantibus prædicata, & proprietates in Deo, ut sunt in intellectu, utitur quis loquens de rebus divinis ut sunt à parte rei, negari semper potest suppositum, unde à parte rei in Deo non est *relatio, natura, intellectus, voluntas, misericordia, justitia, &c.* alia hujusmodi, quæ connotant prævisionem mentis, ut optimè advertit Pater Granada primâ parte, tractatu 2. disp. 5. sect. 3. num. 13. & Tomo 3. tract. 3. Disp. 3. sect. 4. num. 22. & sequentibus.

SECTIO QUARTA.

Resolvuntur quædam circa assumptionem humanitatis à Verbo.

QUÆRES primò: Utrum posset una Persona divina assumere plures simul naturas? Respondeo, posse, easque non numero tantum, sed specie distinctas. Probat: ex eo enim quod uniat uni naturæ nullo modo limitatur, nec restringitur, quo minus uniri possit alteri, cum infinita sit perfectionis: ita S. Thomas hic, quæst. 3. art. 7. quem sequuntur Theologi communiter, Suarez Disp. 13. sect. 3. Vasquez, Tannerus, Valentia, & alii.

Nec obstat Patrem æternum, licet habeat infinitam vim generandi, non posse generare nisi unicum Filium, Filius quippe ille, seu terminus est infi-

VIII.

Maxima est differentia inter propositiones quæ sunt de Verbo substantivo, & quæ de Verbo adjectivo.

IX.

Siquis loquens de rebus ut sunt à parte rei, utitur vocibus præcisivis, negari semper potest suppositum.

I.

Persona divina assumere simul potest plures naturas, non numero tantum, sed specie distinctas.

II.

Nec obstat. Patrem æternum, quantum est infi-

TOM. II.

vis habeat infinitam vim generandi, non potest generare nisi unum Filium.

III.
Obije Etiam subsistentia Verbi terminat unitam infinitam.

IV.
Probabilius longe est, posse omnes tres Personas divinas assumere eandem naturam creatam.

V.
Dices: Obviare limitationem naturam creatam, quo minus assumi possit à tribus Personis divinis.

VI.
Ex eo quod natura divina arguitur infinita terminando tres Personalitates divinas, hoc non inferitur de naturam creatam.

VII.
Dices: Tota potentia passiva tenet se ex parte subiecti, Deus

est infinitus simpliciter, & in cuius productione exhauritur quasi virtus generativa Patris: in terminatione autem unitus naturæ non infumitur infinita virtus infinitè; unde dum unam naturam creatam terminat, terminare simpliciter potest aliam, sicut dum unum Angelum producit, potest simul producere alium.

Dices: Sicut Pater generat Verbum infinitum, ita subsistentia Verbi terminat naturam similiter infinitam; ergo sicut propterea Pater non potest generare alium filium, ita nec Verbum terminare poterit aliam naturam. Distinguo consequens: Non potest terminare aliam naturam eo modo, nempe ut habens connaturalem & necessariam cum eâ conjunctionem, concedo, non potest liberè; nego, sicut licet Deus amet se necessariò, idque infinitè, alia tamen à se amare simul potest liberè, & licet infinitè operetur ad intra & necessariò, hoc tamen non obstante operari potest ad extra liberè.

Quæres secundò: An è contra possint omnes tres Personæ assumere eandem naturam creatam? Negat Scotus in tertio, Dist. 1. q. 2. quem communiter sequuntur Scotistæ. Dicendum nihilominus, nullam in hoc esse repugnantiam: ita S. Thomas hic, quæst. 3. art. 6. Halensis, Okamus, Suarez citatus Sect. 2. & alii. Ratio est, quam optimè tradit S. Thomas loco citato; posunt namque tres Personalitates divinæ terminare eandem naturam divinam; ergo & creatam, nulla enim ex parte naturæ creatæ assignari potest implicatio.

Dices primò cum Scoto, obviare limitationem naturæ creatæ; si enim potest terminare tres Personas divinas, poterit terminare infinitas. Respondebit aliquis forsan, non argui hinc virtutem infinitam, nam non sunt possibiles infinitæ Personalitates divinæ, sed solum tres; ergo ex eo quod assumatur à tribus non sequitur posse assumi ab infinitis. Sed contra, nam hoc ipsum, nempe, terminari naturam illam à tribus personalitatibus divinis, arguit virtutem infinitam, sicut propterea natura divina est infinita, quia terminatur à tribus Personalitatibus divinis. Contra secundò saltem sunt possibiles infinitæ personalitates creatæ; ergo sequeretur hanc naturam posse terminari ab infinitis subsistentiis creatis, quod sufficit ad virtutem infinitam.

Ad argumentum: Respondetur negando antecedens, ad probationem dico, non inde sequi virtutem infinitam: ad replicam Respondeo, disparem esse rationem de naturâ divinâ respectu illarum trium Personalitatum, utpote quæ illas ex naturâ suâ postulat, & cum iisdem infinitis personalitatibus identificatur, quæ tamen humanæ naturæ non competunt, ac proinde nil mirum, si hinc arguatur in naturâ divinâ virtus infinita. Ad secundam replicam dico, non inde argui vim infinitam, sicut nec in animâ arguitur ex eo quod possit in se recipere infinitos gradus intensiois gratiæ, & visionis beatæ, nec in formâ substantiali vel accidentali, quod recipi possit divinitus in infinitis subiectis. Ratio est quia hæc omnia fiunt per potentiam obedientialem, & à naturâ ut elevatâ à Deo ac proinde quicquid est ibi infinitatis, tribuitur Deo.

Urgebis: Deus non juvat subiectum ut patiat, seu ut recipiat; ergo tota potentia passiva tenet se ex parte subiecti, ergo si natura illa potest vel divinitus recipere infinitas uniones hypostaticas, habere debet vim receptivam infinitam.

Respondetur: Distinguendo primum antecedens, Deus non juvat patiendo: Concedo antecedens: non juvat agendo, & præbendo suum concursum in superiore genere, nego: Distinguo item consequens; ergo tota potentia passiva quoad id quod dicit in recto, tenet se ex parte subiecti, concedo; quoad omnia quæ dicit, nego: quod omnes concedere debent in potentia passiva obedientiali, in animâ exempli gratia, respectu gratiæ & actuum supernaturalium, ubi æquè probari posset simili argumentandi modo, potentiam obedientialem esse merè naturalem, atque hic esse infinitam.

Dices secundò cum eodem Scoto, non posse effectum dependere à duabus causis totalibus; ergo nec naturam à pluribus subsistentiis; dependere enim hoc modo est, ita dependere ab unâ, ut non dependeat ab alia, ac proinde in hoc involvitur contradictio. Nec satisfaceret qui diceret cum Caietano diversam esse rationem in dependentiâ alicujus ab alio tanquam à termino & tanquam à causâ, cum relatio dependere possit à pluribus terminis, æqualibus: sed hoc falsum est, sicut enim non potest unio non destrui destructo uno illius termino, ita nec relatio, cum sint modi, & essentialiter terminos illos respiciant.

Respondeo ergo breviter: Negando antecedens: quoniam enim naturaliter id contingere non possit, sicut nec materia simul informari duabus formis totalibus, substantialibus vel accidentalibus, cum una fini à naturâ intento sufficiat, sicque alia omnis foret superflua, natura autem abhorret superfluum, divinitus tamen non est cur fieri vel unum nequeat, vel alterum, cum Deus alium præfigere sibi finem possit, ostensionem scilicet potentie suæ, sicut & camelum ponere potest in puncto, aut foraminè acus, licet hoc fini à naturâ intento repugnet.

Si tamen per causam totalem intelligat aliquis causam illam, quæ non admittit secum consortium alterius, gratis hoc modo usurpat nomen causæ totalis, cum illa sit causa totalis, quæ ita influit in effectum, ut eum poneret à parte rei extra causas, licet alia non concurreret, sicut subsistentia totalis illa dici debet, non quæ sola terminat naturam, sed quæ ita eam terminat, ut aliis terminare desinentibus, natura adhuc per eam sufficienter completeretur. Sed fufus hac de re egi Disputatione 18. Physicorum, Sect. 5. contra P. Vasquez & alios negantes possibilitatem plurium causarum totalium.

Quæres tertio: Utrum casu quo eadem Persona divina assumeret simul duas naturas humanas, esset unus homo an duo. Pater Vasquez primâ parte, Disp. 155. cap. 5. ait in hoc casu simpliciter fore duos homines: quia, inquit, multiplicato recto multiplicatur significatio nominis substantiali; rectum enim est quod directè & per se primò predicatur, in hujusmodi autem prædicationibus substantialibus, *Deus est homo*, rectum est natura. Sed contra primò: Non enim semper in istis natura est rectum, sic namque falsæ essent hæc propositiones, *Deus est homo, hic homo creavit calos*, &c. cum nec Deus sit humanitas, etiam unita Verbo, nec humanitas creaverit calos. Ratio est, nam juxta regulas dialecticorum, ut propositio sit vera, debet rectum prædicati esse idem cum recto subiecti, unio autem harum naturarum in eodem supposito non facit, ut recta hic sint idem; duæ enim illæ naturæ, humana & divina,

enim juvare illam non potest ad patendum.

VIII.

Obije. Non potest rei aliqua dependere à duabus causis totalibus, ergo nec à duabus subsistentiis.

IX.

Resp. Est naturaliter dependere res nequeat à duplici causâ totali, potest tamen divinitus.

X.

Ad id aliqui usurpant nomen causa totalis.

XI.

An si Persona divina assumeret duas naturas humanas, esset unus tantum homo.

divina, etiam unita in eodem supposito adhuc distinguuntur, ergo, &c. Contra secundò: Christus enim esset duarum substantiarum; sicut enim ob duas humanitates eidem Personae unitas essent duo homines, & si assumeret naturam humanam & Angelicam, esset homo & Angelus realiter distincti, ita cum hic sint in eadem Persona unitae duarum naturarum magis inter se differentes, quam duarum humanitates, aut natura humana & Angelica, nempe humana & divina, erit Christus duo viventes, & duarum substantiarum.

XII.
In prædicto
casu esset
unus tan-
tum homo.

Ad questionem itaque respondetur, in eo casu fore unum tantum hominem: ita D. Thomas hic, quaestione 3. art. 7. ubi contrarium, quod in distinctionibus docuerat retractat, Gabriel, Caietanus, Ferrara, & Thomista communiter, Suarez hic, Disp. 13. sect. 3. nude si humanitas Christi dimissa à Verbo assumeretur ab alia persona esset ibi simpliciter alius homo: ratio utriusque est quam proximè insinuavimus, quòd nimirum propositio verificetur secundum rectum, cum ergo hic esset diversum suppositum quod importatur in recto, essent diversa concreta, utpote quorum unitas & pluralitas desumitur ex eo quod affertur in recto.

SECTIO QUINTA.

Nonnulla alia circa assumptionem humanitatis.

I.
Si tres Per-
sonae divine
assumerent
eandem natu-
ram humanam,
esset ne unus,
an tres ho-
mines.

I. QUÆRES quartò: Utrum è contra si tres Personae divinae assumerent eandem naturam humanam essent tres, an unus homo? Pater Suarez Sect. 2. & alii aiunt, tres Personae divinas in eo casu futuras unum hominem, sicut sunt unus Deus quia terminant eandem naturam divinam, & videtur mens S. Thomae quaest. 3. art. 6. quem tamen Caietanus, & Medina interpretantur ut loquatur, non simpliciter, sed secundum quid, nempe fore unum hominem quoad naturam. Dico itaque probabiliter videri in eo casu futuros tres homines, ita Caietanus, Medina, Hurtado Disput. II. Metaphysica, num. 96. Ratio est, quia hic suppositum importatur in recto, cum ergo sint tria recta, essent tria concreta subsistentia, & tres homines.

II.
Dices: Tres
personali-
tates termi-
nantes natu-
ram divi-
nam non
faciunt tres
Deos, Ergo
neque hic
tres homi-
nes.

Quæres quintò: Cur in hoc casu essent potius tres homines ob tres Personalitates divinas terminantes eandem naturam humanam, quam tres Dei ob easdem tres personalitates, terminantes eandem naturam divinam. Marsilius apud Vasquez primâ parte, Disp. 155. cap. 2. ait si nomen Deus personaliter sumatur, posse dici esse tres Deos, usum tamen Ecclesiae obstare quo minus eo modo sumatur vox Deus, sed solum essentialiter, ac proinde dici non debere tres Deos, ne videamur ponere in divinis tres essentias, seu naturas. Sed maximè displicet hæc sententia, nec in ullo sensu Catholico admitti unquam debet esse plures quam unum Deum, cum Scriptura sacra & Concilia id semper doceant, & contrarium damnant.

III.
Diversi hæc
in parte di-
versimodè
loquuntur.

Varii hæc in re sunt dicendi modi, quos omnes referre & longum esset, & confusionis plus adferret, quam utilitatis. Iis ergo omissis, generatim pro nominibus concretis substantivis (adjectiva enim multiplicantur ad multiplicationem solius subjecti, non formæ, unde homo

callens plures artes est unius artifex, &c.) hæc videtur statui posse regula, nempe ut tam unitas, quam pluralitas horum nominum desumatur, ab eo quod importatur in recto, sive illud suppositum sit, sive forma. Hoc insinuare videtur P. Vasquez primâ parte, Disp. 155. cap. 4. fine, & optimè explicat Pater Hurtado citatus. Probatur, nomen siquidem numerale directè & per se cadit super id quod importatur in recto, ac proinde pro multiplicatione illius tantum, multiplicationem accipiunt hæc nomina concreta.

Hoc ergo generatim dicto, ad particularia descendendo asserimus cum Patre Hurtado, citato, Molina primâ parte, quaest. 28. art. 2. d. 6. & aliis, id quod in divinis importatur in recto in nominibus concretis substantivis, esse formam, nomina ergo relativa in divinis important personalitatem, tanquam formam in recto, naturam in obliquo, nomina verò substantiva absoluta naturam seu prædicata absoluta in recto, personalitates in obliquo, sicque sunt tres personae & unus Deus, quia ad multiplicationem nominis requiritur multiplicatio recti, quod si non multiplicetur, quantumcumque multiplicentur obliqua, res non censetur multiplicari, sicut paries habens tres albedines non est nisi unum album. Ratio huius varietatis in divinis est, quia cum ibi natura & suppositum æqualem in re dicant independentiam, possunt tanquam res per se stantes mutuo significari in recto, sicque dantur diversa nomina, illa nunc uno nunc alio modo importantia. Hinc etiam Pater & Filius sunt unus spirator respectu Spiritus Sancti, quia spirator importat vim spirativam in recto & personalitates in obliquo.

IV.
Ibid in di-
vinis, quod
in concretis
substantivis
importatur
in recto, est
forma.

In humanis verò aliter res se habet, cum enim suppositum creatum, seu subsistentia sit res valde imperfecta, & vel modus, vel modo non abstrahibilis, nec sit subjectum, nec per se stans instar subjecti, non potest recipere denominationem à naturâ; nec enim potest natura humana aut Angelica intelligi per modum adjacentis respectu subsistentiæ creatæ, præsertim cum semper in creatis natura sit subjectum respectu subsistentiæ, quæ illi verè inhæret, & ab eâ sustentatur. Unde in divinis Persona dicit subsistentiam in recto, naturam in obliquo, è contra in creatis naturam importat in recto, in obliquo subsistentiam.

V.
Aliter res
se habet in
naturâ &
supposito
creato.

Homo itaque in purâ creaturâ dicit humanitatem in recto, personalitatem in obliquo, in Christo verò dicit in recto hypostasim, in obliquo humanitatem, ut in hac propositione, Deus est homo, videtur manifestum; sensus enim est, existit in humanitate, à qua denominatur homo, si autem homo, hic diceret in recto humanitatem, in obliquo suppositum, esset falsa propositio; Deus enim non est humanitas terminata supposito divino, est tamen realiter subsistens in naturâ humanâ, seu suppositum unitum humanitati. Nec refert hominem prout importat personalitatem, non eodem modo prædicari de nobis & Christo, ut supra etiam diximus, modò quoad naturam sit ejusdem rationis nobiscum, & hoc sensu similis nobis homo.

VI.
Vox homo
aliud signi-
ficat in purâ
creaturâ,
aliud in
Christo.

Hinc inferuntur reliqua, quæ hic desiderari possunt, nempe non esse in divinis tres omnipotentes, Increatos, Immenso, substantivè, licet adjectivè sumpta multiplicentur illa nomina: cuius ratio est, quia quando substantivè sumuntur, suntque denominationes absolutæ conveniunt Deitati

VII.
Non sunt in
divinis tres
Omnipo-
tentes, In-
creati, Im-
mensi sub-
stantivè.

Tom. II.

Deitati secundum se, semperque ex modo significandi intelligitur in illis prædicationibus tanquam subiectum immediatum Deus, & dum dicitur *Vnus est Omnipotens, unus Immensus, &c.* sensus est, *Vnus est Deus Omnipotens, Deus Immensus, &c.* quod etiam dici debet de hac voce *Creator*; eâ enim de causâ tantum est in divinis unus creator, licet actio creativa importari solum videatur in obliquo, quia immediatum prædicatum in eâ propositione est Deus, non quidem nudè sumptus, sed vestitus, ut ita dicam, extrinsecè actione creativa, & sensus est, in divinis tres Personæ sunt unus tantum Creator, id est, unus tantum Deus creator.

VIII.

Varia combinationes tum in divinis, tum creatis discernuntur.

Hinc etiam resolvitur quid dicendum circa varias combinationes, quas imaginari quis facile posset in præsentia materiâ. Una enim persona divina unita duabus humanitatibus esset unus homo, una verò persona creata unita iisdem essent duo homines, cum hic humanitates importentur in recto, ibi in obliquo. Si Verbum dimitteret hanc humanitatem, & Pater eam assumeret, esset alius homo; si verò hac dimissa Verbum aliam assumeret, esset idem homo, sicut est idem lucidum heri & hodie in hoc aère, quia licet lux mutetur, subiectum tamen quod in recto importa-

tur, manet idem. Ulterius, si quis fingat tres Personas divinas assumere tres naturas humanas, ita ut quavis persona terminet omnes illas naturas, erunt tres homines, quod etiam idem foret, si tres naturæ humanæ aut Angelicæ inter se penetratæ terminarentur à tribus subsistentiis creatis, ita ut quavis subsistentia terminaret omnes.

Tandem, casu quo ulla ex Personis divinis assumeret duas simul naturas creatas, specie aut genere distinctas, humanam scilicet & Angelicam, esset inter concreta illa communicatio idiomatum, ut notat Suarez hic in commentario articulo 7. contra Caietanum, sicque homine moriente Angelus moreretur, sicut nunc in Christo, moriente homine, Deus moritur per communicationem idiomatum, ad hoc autem parum refert identificatio Personæ divinæ cum divinâ naturâ; ideo enim solum contingit hæc communicatio in Christo, in concreto inter humanam naturam & divinam, quia eadem persona subsistit in duabus naturis, ergo cum hic idem contingeret, esset eadem communicatio; cum enim in hoc casu hic Angelus esset hic homo, sequitur manifestè hoc homine moriente, hunc etiam Angelum mori: & sic de cæteris.

IX.

Si Persona aliqua divina assumet naturam humanam & Angelicam, esse inter concreta communicatio idiomatum.

DISPUTATIO QUINQUAGESIMA.

De naturâ assumptâ ejusque partibus
& ordine assumptionis.

IN *Questione quartâ multa disputat Doctor Angelicus de naturâ quam Verbum assumpsit, de aptitudine scilicet & convenientiâ ex parte illius ut assumeretur: in quintâ varia inquiruntur circa partes & potentias naturæ assumptæ: in sextâ demum de ordine assumptionis, querit utrum prius una pars assumpta fuerit quàm alia, utrum partes Verbo unitæ prius fuerint, quàm inter se, &c. quæ hic sigillatim sunt disputanda.*

SECTIO PRIMA.

Vtrum quævis substantia assumi possit à Verbo.

I.

Nil obstat quo minus natura Angelica assumatur à Verbo.

ALBERTUS in 3. Distinct. 2. art. 2. negat naturam Angelicam assumi posse ab aliquâ Personâ divinâ. Ratio ipsius est, quod suppositum in Angelo non distinguatur à naturâ, cum ergo suppositum, seu subsistentia Angeli assumi nequeat, assumi etiam nequit natura, quæ à subsistentiâ non distinguitur. Sed falsò asseritur subsistentiam in Angelo non distinguî ab ejus naturâ, quare ex hoc capite nil im-

pedit, quin naturâ Angelicâ, vel Verbo, vel alteri Personæ divinæ hypostaticè uniatur, ut mox fusius ostendam numero tertio.

Dico primò: Posse quavis naturam humanam à Verbo assumi: hoc certum est contra Wiclephum asserentem non potuisse Verbum aliam assumere humanitatem, præter illam numero, quam de facto assumpsit; quod fortasse cum alio ipsius errore supra relato connexionem habet, quo dicebat non posse Deum facere aliud quàm quod de facto fecit. Cum ergo Christus fuerit similis nobis quoad humanitatem, nulla est vel probabilis ratio, cur quæcumque naturam humanam assumere non potuisset, æquè ac eam, quam assumpsit.

II.

Quævis etiam natura humana assumi potest à Verbo.

Dico